záhorie 1

ROČNÍK IV. / 1995 cena 5 Sk

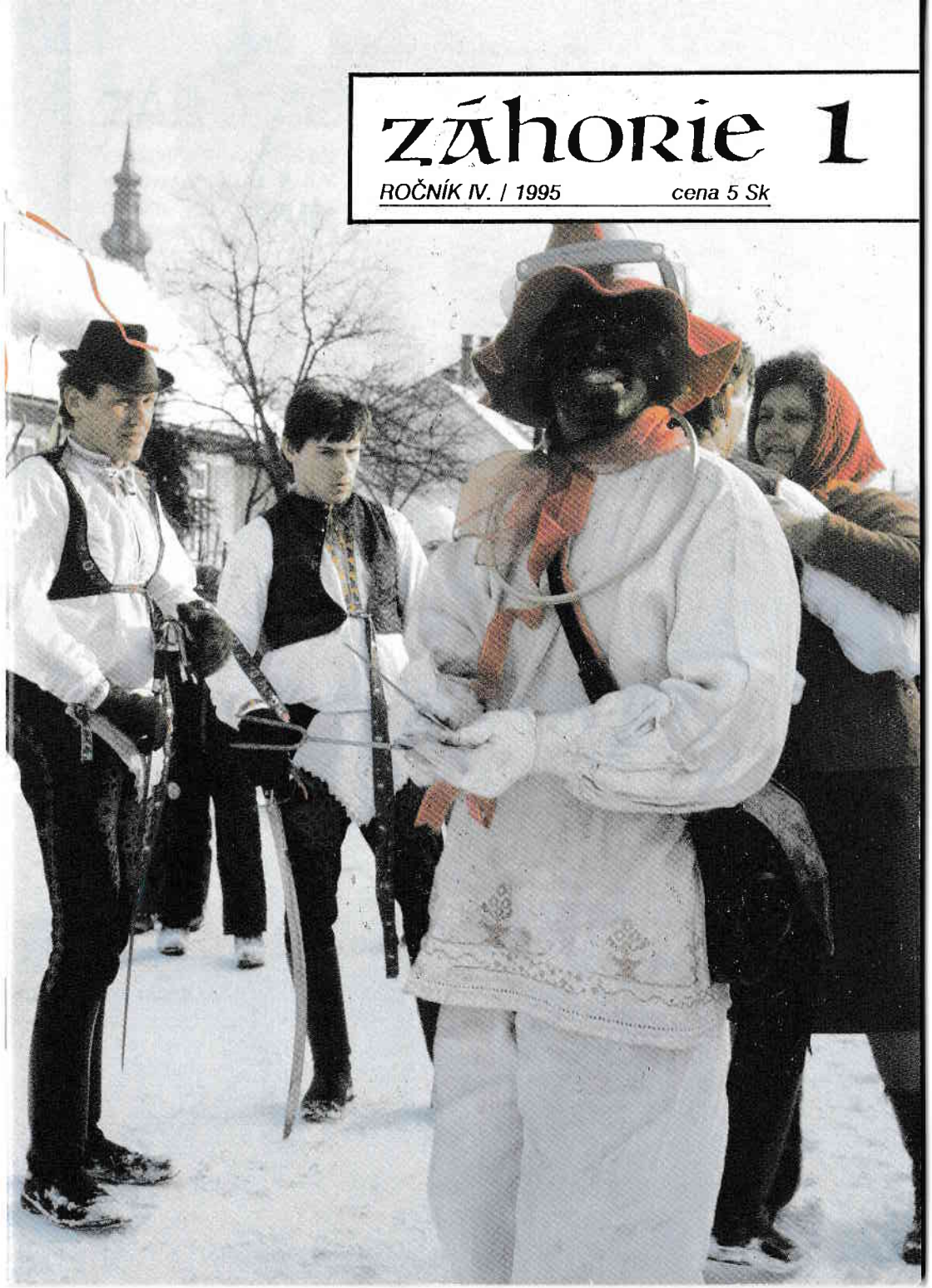

ZÁHORIE

- vlastivedný časopis venovaný dejinám, tradíciám, prírode a kultúre Záhoria

Vydáva Záhorské múzeum v Skalici

Výkonný redaktor:
PhDr. Viera Drahošová
Redaktori:
Mgr. Peter Michalovič
Mgr. Vladimír Petrovič
Tajomníčka redakcie:
Margita Antónia Ilenčíková
Grafická úprava:
Mgr. Vladimír Petrovič
Technická a výtvarná spolupráca:
Jozef Vaníček
Reprofoto:
Ján Pardubský

Redakčná rada:
PhDr. Eva Fordinálová, RNDr. Ján Hrbatý, Michal Kalamenovič, Branislav Kolény, Mgr. Ľudovít Košík, Prom.ped. Jozef Mikuš, Mgr. Miroslav Minďáš, Štefan Moravčík, PhDr. Konštantín Palkovič, Eva Pernecká,
Predseda redakčnej rady:
PhDr. Mária Zajíčková

Na obálke:
Fašiangy na Záhorí. Foto: Tibor Szabó
Privilegiálna listina Ferdinanda I. Foto: Miro Noga
Budova Záhorskej galérie v Senici

Tlač: RECO Senica

OBSAH

Č.1/95

Úvodné slovo redakcie 2
RNDr. Anton Michálek: **Migrácie na Záhorí**..... 3
PhDr. Mária Zajíčková: **Fašiangy v Kopčanoch**..... 6
NÁŠ ROZHOVOR s keramikárom Petrom Pollákom 8
PhDr.Konštantín Palkovič, CSc.: **Zo slovesnej kultúry habánov** 11
PhDr. Eva Fordinálová,CSc.: **Pavel Jakobaei a Pavel Doležal** 14
PhDr. Mária Zajíčková: **Anna Hurbanová**..... 16
Pavel Proksa: **Pavel Jozeffy** 17
PhDr. Vladimír Grigar: **Kačenáreň v Kopčanoch**..... 19
Mgr. Peter Juza: **Rodina Mader-Weisz posledný vlastník Medených Hámrov**..... 22
Z HISTÓRIE NAŠICH OBCÍ. Skalica - hlásnici 23
Z dobovej tlače 25
Jozef Stupavský: **Pútnický obrázok z roku 1765** 26
PhDr. Mária Zajíčková: **Výroba lúčov** 28
Nové publikácie..... 29
SPRÁVY 30
Ohlasy 31
Predstavujeme sa Vám 32

R.Č.OU 10/91. Vychádza 6x ročne.
Časopis v okrese Senica rozširuje prostredníctvom svojich stánkov PNS. Objednávky a predplatné zasielajte na adresu: Záhorské múzeum, nám. Slobody 12, 909 01 Skalica

Podávanie novinových zásielok povolené SP š.p. ZsRP Bratislava č.j. 850 - PO zo dňa 12.4. 1994

Tlač obálky: ADOX - ADUT Skalica

Na úvod 4. ročníka

Milí čitatelia!

Ani sme sa nenazdali a prehupli sme sa do štvrtého ročníka nášho časopisu. Práca na ňom nebola vždy jednoduchá, pretože ani ekonomické podmienky v súčasnosti nie sú v oblasti kultúry jednoduché. Našťastie, časopis je obsahovou náplňou i v technickej realizácii stabilizovaný, a to nám pomohlo preklenúť finančné problémy. Veríme, že nebyť mierneho oneskorenia niektorých čísiel, by to náš čitateľ nepostrehol. Našou snahou do budúceho roku je zaistiť čo najväčší okruh stálych odberateľov, čo sa nám postupne darí a v čom nám môže pomôcť každý z Vás. Z tohoto dôvodu sme zatiaľ nepristúpili ani ku zvýšeniu ceny, i keď súčasných 5 Sk je úplne symbolických a neodzrkadľuje skutočnú hodnotu časopisu. Chceme však, aby sa časopis stal dostupný každému záujemcovi a aby to nebol ekonomický dôvod, ktorý by zabraňoval jeho šíreniu.

V minulom ročníku sme dali možnosť inštitúciám či jednotlivcom na Záhorí propagovať kultúrne a spoločenské podujatia a tlače na stránkach časopisu. Budeme radi, ak sa Vaše prispievanie v tejto oblasti stane pravidlom. Opäť upozorňujeme predstaviteľov obcí a miest v regióne na možnosť vytvoriť na základe nášho výskumu profil obce, ako tomu bolo v 4. čísle časopisu, kde sme predstavili Častkov.

Radi poskytneme možnosť propagácie firmám, ktoré by nám recipročne pomohli s ekonomickým zabezpečením vydávania časopisu.

Ďakujeme Vám za Vaše ohlasy, podporu a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu. Privítame akékoľvek pripomienky a príspevky ku skvalitneniu Záhoria. A naďalej sa budeme snažiť udržať doterajšiu úroveň a nároky na odbornosť, pôvodnosť a kvalitu obsahu. Budeme radi, ak spolu s Vami doladíme jeho podobu do tej najlepšej formy.

redakcia

Migrácie na Záhorí

Migrácie sú významným prejavom priestorovej mobility obyvateľstva Záhoria. Tvoria jednu z dôležitých zložiek celkového rastu obyvateľstva miest Záhoria a významnou mierou ovplyvňujú celkový počet obyvateľov aj v ostatných sídlach na Záhorí. Pretože analýza migračných procesov z pohľadu sťahovania obyvateľstva /rozbor prevládajúcich tendencií a druhov sťahovania, štruktúry migrantov, dôvodov sťahovania, bilancie sťahovania, smerov migračných tokov a pod./ je veľmi široká, zúžili sme problematiku na sledovanie celkového objemu migrácie a jej zmien za celé územie, ako aj za jednotlivé sídla.

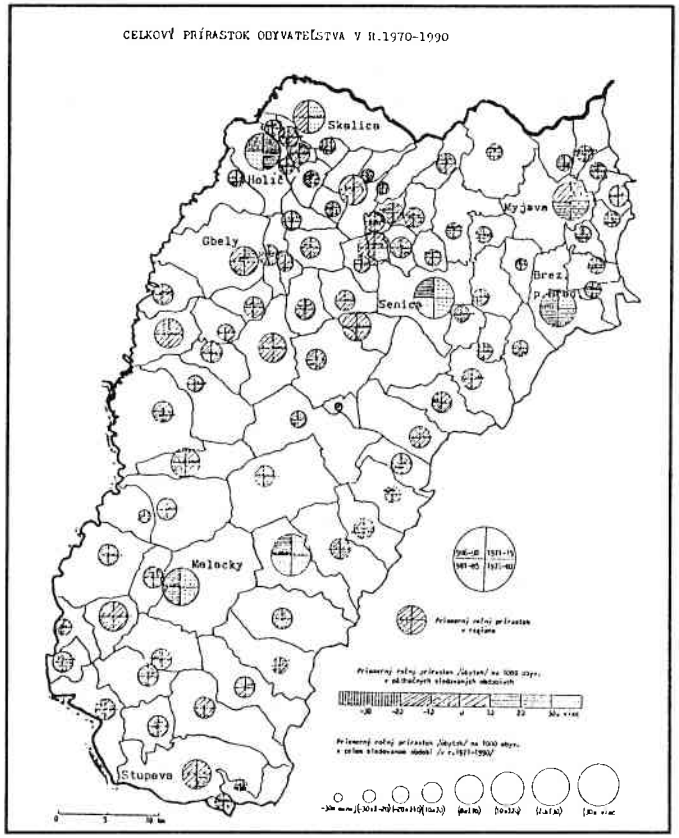

V rámci Záhoria menilo trvalé bydliská v r. 1971-1988 v priemere ročne 5 729 obyvateľov, pričom objem migrácie v tomto období vykazoval kolísavé hodnoty /pozri obrázok/. Absolútny počet migrantov predstavuje 103 122 obyvateľov. Z tohto počtu obce skúmaného regiónu spolu vykazovali 53 627 vysťahovaných a 49 495 prisťahovaných. Prevažne ide o vnútorné migrácie obyvateľov hlavne z menších sí-

diel do miest a z miest do miest a menej z vidieckych obcí do vidieckych obcí. Čo sa týka vonkajších migrácií, významné je sťahovanie do Bratislavy, ktorá najmä v rokoch 1970-90 priťahovala obyvateľov zo všetkých obcí záhorského regiónu.

Pretože neexistujú údaje za obce, ktoré zachytávajú smer migrácie, nedá sa presne určiť, o aké územie z hľadiska migrácie ide. Avšak určité empirické poznatky, ktoré o území máme, ako aj údaje o migráciách za okresy, nám dovoľujú konštatovať, že región Záhoria vykazuje záporné saldo migrácie, t.j. javí sa ako emigračné územie. V r. 1971-80 sa z okresu Senica vysťahovalo 16 744 osôb a do okresu sa prisťahovalo o 1 621 osôb menej. Záporné saldo pohybu občanov sťahovaním 2 304 osôb v tom istom období vykazoval aj okres Bratislava-vidiek. Tento trend pokračuje aj v r. 1981-1990, avšak v období rokov 1986-90 výrazne poklesol počet vysťahovaných.

Význam migračných pohybov na Záhorí dokumentuje aj tabuľka. Vysoké relatívne hodnoty v prvých troch rokoch obdobia ukazujú, že migračný pohyb na Záhorí je intenzívny. V období 1986-90 v dôsledku spomínaného poklesu vysťahovaných sa migračné saldo takmer vyrovnalo.

Tabuľka

Obdobie	Priemerný ročný počet prisťahovalých na 1000 ob.	Priemerný ročný počet vysťahovalých na 1000 ob	Migračné saldo	Počet obcí so záporným saldom migrácie	Počet obcí s kladným saldom migrácie
1971-75	18,1	22,2	-4,1	78	10
1976-80	17,3	24,6	-7,3	80	8
1981-85	15,1	22,2	-7,1	80	8
1986-90	12,5	14,4	-1,9	73	15

Tabuľka ukazuje, že migračné saldo vo všetkých obdobiach vykazuje záporné hodnoty. Z celkového počtu obcí len 8 obcí za obdobie r. 1981-1985 vykazuje kladné sťahovanie. Za obdobie 1986-90 je to 15 obcí. Najviac prisťahovaných za posledné sledované obdobie v relatívnych hodnotách nezaznamenali mestá, ale niektoré vidiecke obce: Kátov (50,4), Rohovské Rybky (45,0), Mokrý Háj (40,7), Plavecký Peter (32,4).

Z miest najvyššie relatívne hodnoty zaznamenali Stupava (41,6), Holíč (37,7), Malacky (31,7), Brezová pod Bradlom (24,8), Gbely (23,2) a Senica (23,1). Tieto hodnoty ukazujú, že oproti predchádzajúcim obdobiam poklesli relatívne hodnoty prisťahovaných, čím sa spomalil rast spomínaných miest. Najmenej prisťahovaných sme zaznamenali v malých obciach s neatraktívnou

polohou - Bílkové Humence (2,2), Lopašov (4,3), Plavecké Podhradie (11,2), Vrbovce (13,2). Najviac vysťahovaných zaznamenali malé obce ležiace najmä v južnej časti regiónu, alebo po jeho okrajoch. Najväčší počet vysťahovaných sme zaznamenali v obciach Mokrý Háj (50,6), Záhorská Ves (48,8), Suchohrad (48,6), Chropov (47,9), Plavecký Mikuláš (45,4) a iné. Čo sa týka salda migrácií v období, v r. 1971-75 zaznamenalo prírastok sťahovaním len 10 obcí a ich počet v ďalších dvoch obdobiach ešte klesol na 8. V poslednom období t.j. v r. 1986-90 to bolo 15 obcí, a to mestá Holíč (16,7), Stupava (7,8), Malacky (5,6), Gbely (4,0), Myjava (3,5), Senica (3,4), Brezová pod Bradlom (2,3), Skalica (0,5) a vidiecke obce Kátov (7,3), Rohovské Rybky (3,5), Radošovce (3,0), Oreské (3,0), Rohožník (2,1), Dojč (1,5) a Poriadie (1,3).

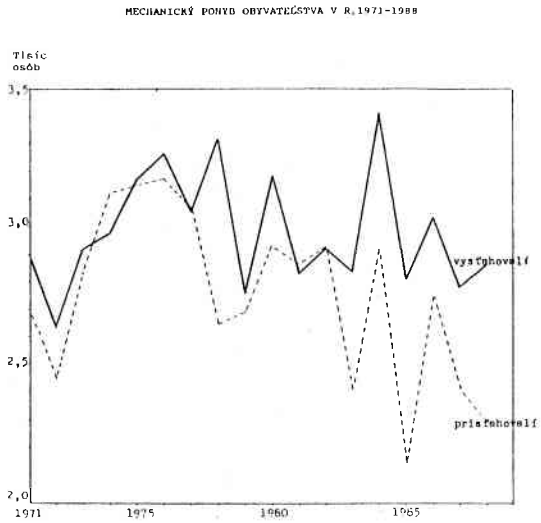

Bilanciou oboch pohybov (prirodzeného a mechanického) sme zistili, že v r. 1971-75 rástol počet obyvateľov v 33 obciach, v r. 1981-85 počet takýchto obcí sa zmenšil o polovicu, teda len v 16 obciach bol zaznamenaný prírastok obyvateľstva a v rokoch 1986-90 to bolo 18 obcí s rastom obyvateľstva. V dôsledku vyššieho prirodzeného prírastku rástli mestá Malacky (14,5), Senica (13,3), Brezová (10,4), Skalica (8,9), Myjava (8,3), Gbely (8,2) a obce Prietržka (9,6), Radošovce (6,7), Častkov (2,9), Jakubov (2,5), Smrdáky (1,3), Šajdíkove Humence (1,0), Vrbovce (0,8). V dôsledku migrácií rástol len Holíč (22,3), Kátov (10,3) a Dojč (0,9).

V dôsledku prirodzeného prírastku ako aj migračného pohybu rástli obce Rohožník (17,4) a Oreské (6,0). Pre porovnanie v období rokov 1981-85 bol celkový prírastok Rohožníka 79,3, z toho migračný prírastok bol 54,1 a prirodzený prírastok 25,2. Prírastok resp. úbytok obyvateľstva v skúmanom období môžeme sledovať na mape.

Anton Michálek

Fašiangy v Kopčanoch

Fašiangy predstavujú v ľudovom ponímaní prelomové obdobie. V kalendárnom cykle roľníckych kultúr sú situované na koniec zimy. V užšom zmysle ide o tri posledné dni pred nastávajúcim štyridsaťdňovým predveľkonočným pôstom.

Podstata mnohých fašiangových úkonov, hier a symbolov tkvie v mágii plodnosti, aj preto úzko súvisia so svadobnými zvykmi a hrami. Sú to jedny z mála výročných zvykov celospoločenského rozsahu, ktoré sa v niektorých lokalitách záhorského regiónu dodnes nielen zachovali, ale zaznamenávame aj ich renesanciu, dokonca revitalizáciu v tých lokalitách, kde bola tradícia na čas prerušená.

Pri obnovovaní fašiangových zvykov zohrávajú významnú úlohu nielen agilní spolkoví funkcionári /hlavne z hasičských zborov/, ale aj živí pamätníci a zozbierané písanou formou uchované spomienky.

Z archívu Záhorského múzea v Skalici vyberáme opis fašiangových zvykov z Kopčian, ktoré začiatkom 70. rokov písomne spracoval Ján Damborský.

Na fašiangovú nedeľu oblečie sa asi 10-12 mládencov do kopčianskeho ľudového kroja /modrých nohavíc, širokej vyšívanej - *šlingrovanej* košele, prucleka a modrej kabane, vysokých čižiem, na hlave *pantličkový širák-opálku*/ a za sprievodu miestnej dychovej hudby, ktorá hrá fašiangové pesničky, chodia po celej obci dom od domu. Na čele sprievodu ide *stárek s opantlovanou ferulou*, za ním *mládek* s *opantlenou* pokladničkou a až potom idú ostatní mládenci - *fašankári* -, ktorí majú v ruke fľašu s vínom. Keď mládenci - *fašankári* - vstupujú do domu, kde ich už čakajú, pozdravia sa a pripijú hospodárovi, hospodyni a dospelým dcéram. Títo *na oplátku* ponúknu ich smaženými šiškami, *milosťami*, alebo niekde aj *trdelníkmi*. Mládenci si vezmú z ponúknutého pečiva a keď zjedia, *stárek* sa v mene všetkých poďakuje a povie: *Nemožeme sa déle bavit, lebo nás uš čekajú aj u súsedú a máme teho choďeňá moc, lebo obec je veliká*. Vyzve hospodyňu a dcéry, aby vyšli von na ulicu; tu ich vytancujú, aby sa im *krv nezastala*. Že *kolko kúskú* majú hrať, ukáže *mládek* hudobníkom na prstoch ruky /podľa toho, koľko gazdiná, alebo *ďífka* dala do pokladničky/. Ten mládenec, ktorému sa neujde tanečnica, dostane *ferulou*; platí to aj pre muzikantov.

Keď *fašankári* idú od domu do domu, hrajú muzikanti fašiangovú pieseň:

Fašanku, fašanku, uš je ťa na mále,
jak tej rosičky na zelenej trávje.

Uš sa fašank kráťi, uš sa nenavráťi,
staré babi plačú, že sa neviskáčú,
a mladé zas lajú, že sa nevidajú.
Na brabcoch sem oral, na trpílkách vuačiu,
trpílki skapaui, uš sem doseduačiu.

K tancu pred domom hrajú muzikanti, čo si kto rozkáže: valčíky, polky, čardáše.

Takto chodia po dedine po tri dni. *Fašank* sa ukončí v utorok večer v miestnom Kultúrnom dome tanečnou zábavou, ktorá trvá až do rána.

Karel Novák: Fašiangový sprievod. Akvarel, 1983.

Pri večernej tanečnej zábave dievčatá /pred 60-70 rokmi/ vodili mládencov *na holeňí*. Mládenca posadili na stoličku, do ruky mu dali zrkadlo, jedna z dievčat ho *namydlila* a druhá zasa drievkom *ošklbávala a pouťírala handrú*. Po tomto úkone išiel tancovať /najprv však musel zaplatiť muzikantom/ s tou dievkou, ktorá ho priviedla *na holeňí*. To sa opakovalo tak dlho, až kým *neoholili* posledného mládenca.

Potom na oplátku zasa mládenci vodili dievky *podkúvať*. Mládenec, ktorý doviedol dievku podkuť, zdvihol jej nohu a druhý s kladivkom jej poťukal po podpätku; tak aj na druhej nohe. Potom zaplatila a išla s mládencom, ktorý ju doviedol *na potkuťí* tancovať. Takto sa to opakovalo dotiaľ, kým nepodkuli všetky prítomné dievčatá.

Na Popolcovú stredu /Škaredú stredu/ chodili mládenci *černit ďevčata* a *nasáďat do velikých husích košú*, aby husi dobre sedeli na vajciach, aby bolo veľa húseniec. Za toto ich dĺfky odmenili zaplatením. Kde nič nedali, mládenec im *zebral* nejaký predmet a založil ho v hospode, kde si ho museli potom vymeniť - vyplatiť.

Ján Damborský

NÁŠ ROZHOVOR

s keramikárom Petrom Pollákom

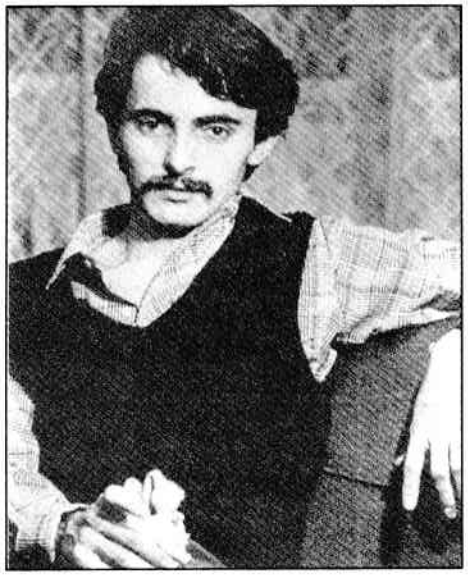

Viac než 400 ročná takmer neprerušená džbánkárska tradícia na Záhorí poskytuje aj v súčasnosti v oblasti keramickej tvorby množstvo podnetov a inšpirácií.

Holíčska keramická dielňa založená skupinou mladých nadšených ľudí v roku 1984 nadviazala na produkciu bývalej c.k. manufaktúry na výrobu fajansy a kameniny, ktorá v dobe svojho trvania (1736 - 1827) predstavovala spojenie domácej tradície s vysokým európskym štandardom.

Aj napriek výrobno-organizačným zmenám a transformácii na súkromnú firmu holíčska keramická dielňa počas celého desaťročia svojej existencie sleduje pôvodný zámer, čo sa prejavuje aj v jej výrobnom programe. Doterajšie úsilie holíčskych keramikárov charakterizuje neúnavné zdokonaľovanie technológie výroby, ale aj neustále hľadanie inšpirácií v tvarovej a dekoratívnej rôznorodosti a bohatstve produkcie bývalej manufaktúry a prirodzene vyrovnávanie sa s požiadavkami súčasného trhu. Je potešiteľné, že technologická zdatnosť a praktické poznávanie tradície je pre holíčskych keramikárov cestou, ktorou sa prepracovávajú k vlastnému profilu.

Desaťročné úsilie pracovníkov dielne je aj obrazom vzťahu mladých ľudí k tradícii a vyrovnávania sa s ňou v súčasných kultúrno-spoločenských podmienkach.

V našom rozhovore dnes predstavujeme keramikára Petra Polláka, od roku 1984 pracovníka, od roku 1986 vedúceho, dnes majiteľa dielne Holíčska fajansa. Narodil sa 27. mája 1963 v Skalici, študoval na SUPŠ v Uherskom Hradišti - odbor návrhárstvo úžitkovej a dekoratívnej keramiky, od roku 1984 je členom Klubu výtvarníkov pri MsKS v Skalici, žije v Kopčanoch, vo voľnom čase sa venuje aj voľnej keramickej tvorbe a kresbe.

Čo vás privedlo ku keramike a takej úzkej špecializácii ako je návrhárstvo úžitkovej a dekoratívnej keramiky ?

Už ako dieťa som rád kreslil a modeloval. Raz som sa dokonca pokúsil svoje výtvory z hliny vypáliť v ohnisku. Moja matka mala pochopenie pre túto záľubu, veď bola učiteľka, a snáď v snahe usmerniť tieto moje pokusy ma prihlásila na ĽŠU. Tu som sa podrobnejšie zoznámil s technológiou výroby keramiky a vytvoril som si ku keramikárskej práci bližší vzťah. Po skončení základnej školy som sa prihlásil na Strednú umelecko-priemyslovú školu do Uherského Hradišťa a prijali ma.

Ako sa vám darí spojiť tradíciu so súčasnosťou ?

Lepšie to môžu posúdiť iní. Ja sa snažím vychádzať zo starých vzorov a zároveň chcem, aby novovzniknuté výrobky plnili v súčasnom interiéri nielen funkciu dekoratívnu, ale aj úžitkovú a uplatnili sa ako prvky dotvárajúce istý štýl stolovania, vytvárajúce určitú náladu.

Je pri takejto práci nevyhnutný vzťah k histórii ?

Ak sa chce človek nechať inšpirovať tradíciou, nestačí len povrchne siahnuť po niečom z minulosti bez poznania súvislostí. Vyžaduje si to hlbšie štúdium literatúry ale aj návštevy výstav a expozícií. Vždy som mal vzťah k starožitnostiam, k ľudovej umeleckej tvorbe i k prírode. Pôsobia na mňa upokojujúco, uvoľňujúco a zároveň pociťujem istý druh tajomna minulých čias. Ak naše výrobky oslovujú užívateľov pokojom, ak prežívajú pocit uvoľnenia a kontinuity s minulosťou, je to v poriadku. Navštívil som niekoľko múzeí užitého umenia doma i v Nemecku, Taliansku, Francúzsku, ktoré vystavujú práce svetoznámych keramických dielní, a keď v nich nájdem zastúpenú holíčsku fajansu, mám veľmi dobrý pocit. Som rád, že môžeme budovať na vynikajúcej tradícii, no zároveň je to aj zaväzujúce.

Do akej miery vychádzate pri tvorbe nového vzoru z trhu a ako si ho testujete ?

Svoje predstavy sa snažím spojiť s požiadavkami zákazníkov, ktoré bývajú niekedy veľmi inšpirujúce, a oceňujem hlavne tie, čo sa týkajú úžitkovej funkcie nového výrobku. No a tie bývajú veľmi rôzne. Záleží na tom, z akých spoločen-

ských vrstiev zákazník je, aký má životný štýl. Ešte stále je dosť veľký rozdiel medzi požiadavkami domáceho a zahraničného zákazníka. Ale keďže sme malá firma, môžeme tieto požiadavky transformovať do svojich predstáv a svojho programu. Niekedy takéto na objednávku zhotovené výrobky nájdu aj širší okruh zákazníkov, napríklad prelamované odkvapkávacie misy na ovocie, a vtedy som veľmi spokojný. Inak si výrobky testujeme na výstavách spotrebného tovaru, vo vzorkovej predajni v Skalici, ale aj priamym kontaktom so zákazníkom.

Aké máte skúsenosti so zákazníkmi ?

Je zaujímavé pozorovať ich. Normálne sa snažím v rámci konzultácie dospieť k určitému kompromisu. Ak si vyžadujú úplnú podriadenosť, bohužial... Čo sa týka zahraničných objednávateľov, nie každý je seriózny. Takých zdvorilo vyprevadím.

Nie vždy býva v jednote pekný vzťah k ľuďom a obchodný pragmatizmus tak, ako to je u vás. Kto alebo čo formovalo tieto vaše životné postoje?

Základné vlastnosti a životné postoje u mňa formovali rodičia a starí rodičia. A to ostatné? Dnešná doba, nové ekonomické vzťahy, boj o existenciu, ale so zachovaním si vlastného ja.

Z prierezu vášho snaženia vidno, že ste experimentátor. Čo, ak sa experiment nepodarí ?

Skúsim to znovu a nevzdávam sa. Veď keramické remeslo, jedno z najstarších, bolo vždy v istom zmysle experimentátorské. Veď oheň je predsa živel. Do samého konca neviete, ako to dopadne. Stane sa, že vložená práca, a nie ľahká, vyjde navnivoč, ale aj to, že vás čaká prekvapenie, ktoré sa vám nepodarí už nikdy zopakovať. V tom je neustáli pohyb, objavovanie. Vyžaduje si to trpezlivosť a optimizmus.

Ste mladý človek, vlastne začínate. Čo je vaším životným cieľom ?

Vybudovať firmu na pevných základoch. Nezáleží na veľkosti. A aspoň trošku obnoviť slávu holíčskej fajansy.

S manželkou máte rovnakú kvalifikáciu, ste spolumajiteľmi firmy Holíčska fajansa. Neboli sme na takýto vzťah zvyknutí. Aké to má výhody ?

Pre nás oboch je táto práca aj koníčkom. Nepotrebujeme si problematiku naširoko vysvetľovať. Je to proste vzájomné pochopenie pre snaženie toho druhého.

Aký máte vzťah k nášmu regiónu ?

Celý doterajší život som prežil na slovensko-moravskom pomedzí. Mám tu rodinné a priateľské zázemie, mnohých známych. Hovorím, že som moravský Slovák alebo slovenský Moravák.

Čo z vášho pohľadu môže napomôcť rozvoju turizmu v našom regióne?

Viete, bol tu jeden projekt, konkrétne v Kopčanoch, kde sa plánovalo so širokou ponukou športových aktivít - rybolov, jazdectvo, golf. Nemali chýbať ani umelecké aktivity, medzi nimi aj keramická škola, kde by sa návštevníci oboznámili s ručnou výrobou keramiky, mohli by si svoje schopnosti aj vyskúšať, niečo si urobiť. Bol to dobrý projekt. Zahraničný návštevník a čoskoro aj náš potrebuje k dovolenke už niečo viac než zmenu prostredia a mŕtve pamiatky.

Čo odkážete našim čitateľom ?

Sme malý národ a nemáme sa za čo hanbiť. Máme bohaté tradície, na ktoré môžeme kdekoľvek nadviazať. Slováci sú známi usilovnosťou, veď sa pozrime, čo všetko okrem svojej práce v profesii dokážu. Nemali by sme sa však obmedziť len na svoj piesočeк, ale pozrieť sa aj na svojho suseda bez závisti s priateľským slovom a dobrým úmyslom. Aj takto môžeme jeden druhého obohatiť.

Rozhovor pripravila Mária Zajíčková

Zo slovesnej kultúry habánov

I. časť

Habánske kroniky sú príspevkom k dejinám habánov na Slovensku v rokoch 1547-1663, ale aj k dejinám Záhoria a jednotlivých obcí v priebehu takmer 120 rokov. Umožňujú nám nazrieť do vnútorného života habánov, viac však do spôsobu ich obživy.

V Brodskom mali mlyn, garbiareň, nožiareň, kováčsku, krajčírsku dielňu, (keramická dielňa sa nespomína), chovali kravy, voly, svine, ovce, pestovali obilniny, ovocné stromy a hrozno, vybudovali dva mosty cez Moravu. Trpeli živelnými pohromami, požiarmi, neúrodou po neskorých jarných mrazoch, no najmä prepadmi, lúpením od vojakov i zemepána a miestnych sedliakov. Cisárski vojaci, Poliaci, Chorváti, Maďari, Turci rabovali, zapaľovali, ničili ich dvory, brali im dobytok, šatstvo, remeselnícke výrobky, znásilňovali ženy, vraždili a zajímali spolubratov.

Zo zápisov sa dozvedáme, s akou húževnatosťou, podporovanou vierou v pomoc Božiu, sa vždy pustili do zveľaďovania svojho spoločného majetku. Iste boli v mnohom vzorom pre miestne obyvateľstvo.

Hmotné statky, ktoré habáni vybudovali, zväčša zanikli, ostala po nich keramika a vzácne kronikárske zápisy. Ostali habánske dvory, a to v Sobotišti a Veľkých Leváročh aj stavby, inde iba názvy. Ostal názov habán na označenie hry aj lopty, v Brodskom bol názov lúky Habánka, v Strážach priezvisko Habán, zachovali sa názvy Habánsky mlyn /napr. v Bratislave/ a

najmä výraz habán na označenie bývalých džbánkárov.

O pôvode názvu habán písali L.Čulen a F.Kalesný, pričom uvádzajú výklady rozličných bádateľov. Väčšina výkladov názov odvodzuje z nemčiny. Základom je vraj slovo Haushaben vo význame spoločný majetok, habánsky dvor, resp. majiteľ dvora. Iní bádatelia vysvetľujú názov skomolením obyvateľského názvu Hannoverauer, čiže obyvateľ Hannoveru, lebo odtiaľ prišla časť novokrstencov. Skomolením sa názov vysvetľuje aj zo slova Hafner /staršie haven, havan/ vo význame džbánkár. Aj nemecké slovo Hartbahner "*priekopník tvrdej cesty*" sa uvádza, že po skrátení sa stalo základom slova habán. Všetky tieto výklady sú málo presvedčivé. Ani odvodzovanie od slova Hofan-Hopan /z nem. Hof - dvor/, čiže majiteľ dvora, nie je pravdepodobné, ani výklad z hebrejského ha-banim "pravé deti Božie" nepresvedčuje. Prvý raz sa slovo habán vyskytuje roku 1667, keď boli už anabaptisti na Slovensku. Treba preto hľadať domáci pôvod slova. Boli by dve možnosti výkladu. Alebo názov vznikol od pomenovania lopty a hry, ktorá bola na Záhorí nedávno veľmi obľúbená a hádam ju priniesli novokrstenci, alebo od pomocného slovesa haben, ktoré slovenskí občania často počuli v reči nemeckých prišelcov.

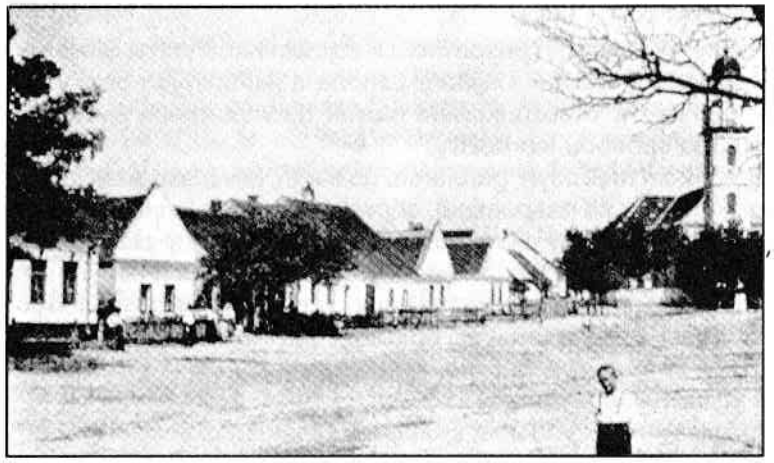

Centrum Brodského

Z habánskych čias pochádza aj názov Kaniža. Tak je pomenovaná časť 43, 48, 49 obce v Kútoch. Názov súvisí s latinským canis /kánis/ "pes". Názvom villa canisia sa označovalo posmešne miesto /dedina/, kde zabíjali psov. Od habánov teda pochádza zvyk zabíjať psov a jesť psie mäso. V

Kútoch boli habáni asi od roku 1550 približne do 1620.

Novokrstenci sami seba nenazývali habánmi, volali sa bratmi. Veď názov habán získal posmešné zafarbenie. Poznáme aj názov Huterskí /Hutterskí/ bratia, Huterci /nem. Hutterer/. Vznikol podľa mena jedného z ich popredných osobností Jakuba Huttera, ktorý prišiel za svojimi bratmi v roku 1531 na Moravu z Tirolska. Podľa toho vznikol aj názov jednej z ulíc v staršej časti Bratislavy. Dnešná Nedbalova ulica sa pred prevratom po nemecky volala Grosse Huttrerergasse /Veľká ulica hutercov/. Podľa iného nemeckého názvu Wiedertäufer /novokrstenci/ vznikol v češtine na Morave názov toufaři.

Po habánoch ostali aj piesne. Vydal ich roku 1903 Rudolf Wolkan. V Brodskom zomreli dvaja z autorov piesní. Najviac, vyše 40 piesní zložil Peter Riedeman. Je to najvýznamnejší habánsky básnik, ale aj najväčší teológ a biskup. Od neho pochádza školský poriadok a dogmatický výchovný systém s názvom Zodpovednosť viery (Rechenschaft des Glaubens). Narodil sa okolo roku 1506 v Hischbergu v Sliezsku a už v mladosti vstúpil medzi novokrstencov, kde pôsobil ako sluha Slova. Keď ho roku 1529 v Gmündene uväznili, používal meno Peter z Gmündenu. Po vyše troch rokoch väzenia odišiel k bratom na Morave a odtiaľ do Frankenu (Franska). V Norimberku ho chytili a vyše štyroch rokov väznili. Po oslobodení sa vrátil k svojim na Moravu a o krátky čas odišiel ako misionár do Hessenska, kde úspešne pôsobil, ale ho chytili a vo Wolkerdorfe a Marburgu ho väznili až 18 mesiacov. V Hessensku z opatrnosti používal meno Peter Lose. Po vypustení z väzenia písal svoju prácu Zodpovednosť viery, ktorá vyšla roku 1545, druhý raz posmrtne roku 1565. Zomrel v Brodskom (Protzka) 1. decembra 1556. Vo väzení skladal svoje piesne. Sú to básne náboženského obsahu, ktoré ako piesne mali utvrdzovať u bratov vieru v Boha.

Druhým básnikom bol Hans Zuckenhammer, kováč, ktorý zomrel roku 1598 v Brodskom (Protzka) v pokročilom veku. Roku 1579 bol vo väzení a roku 1584 odišiel do Bavorska. Ako jeden z mála bratov - misionárov zomrel prirodzenou smrťou. Vo väzení zložil tri piesne. Jedna sa začína takto:

Pretože som bol chudobný a biedny,
chcel by som zomrieť pre svoje blaho.

Obidvaja huterskí bratia, čiže po našom habáni, boli prvými spisovateľmi, básnikmi v Brodskom.

Možno aj niektoré nemecké priezviská, ktoré žili a čiastočne ešte žijú v Brodskom, ako Bauman, Bertman, Vaserbek /Wasserbäck/, Knap a hádam

aj Krídl (staršie Kridel asi z Kriegel) sú habánskeho pôvodu. Po roku 1761 museli habáni prestúpiť na katolícku vieru. Niektorí už predtým, iní potom sa odsťahovali.

Konštantín Palkovič

Literatúra o habánoch v Brodskom

Čulen, L.: Habáni na západnom Slovensku. Historický sborník Matice slovenskej 1945, s. 68-162
Čulen, L.: Prieskum na habánskom dvore v Brodskom. In: Správy Západoslovenského múzea v Trnave 1970, č.7, s.26-31
Irša,R.-Procházková,M.: Habáni vo Veľkých Leváročh. Záhorské múzeum v Skalici. 1987 /na s.11/
Kalesný,F.: Habáni na Slovensku. Bratislava, Tatran 1981. O Brodskom na s.9, 43, 48, 49, 57, 69, 70, 71, 72, 78, 79, 87, 132, 153, 166, 182, 197, 199, 201, 215, 217.
Wolkan, R.: Die Lieder der Wiedertäufer. Berlín 1903. O Brodskom na s.187 a 237
Wolkan, R.: Das grosse Geschichtsbuch der Hutterischen Brüder. Viedeň 1923.

Pavel Jakobaei a Pavel Doležal

Oboch Pavlov nespája iba pôvod zo Záhoria a mesiac narodenia, ale aj príbuzenské a literárne vzťahy, takže môžeme hovoriť priam o prepletení životných osudov, ktoré sa napĺňali mimo Záhoria u oboch v literárnej práci i na cirkevnom poli, obaja študovali teológiu vo Wittenbergu a starali sa o šírenie slovenskej kultúry. Navyše obaja sú tohoroční jubilanti.

9. januára sme si pripomenuli 300. výročie narodenia Pavla Jakobaeiho v Prietrži. Po štúdiách v Necpaloch, Brezne, Bratislave, Levoči, Kežmarku a vo Wittenbergu /tu sa venoval okrem teológie aj filozofii a orientálnym jazykom/ pôsobil ako evanjelický farár v Modre, kde podporoval vyučovanie českej gramatiky a staral sa o rozširovanie domáceho kultúrneho jazyka za účinnej podpory svojho švagra Pavla Strečku, literárne činného rektora a organistu. Tu aj zomrel 3.augusta 1753. Jakobaei písal najmä cirkevné knihy so zameraním na najširšie vrstvy obyvateľstva. Je autorom v svojom čase obľúbeného modlitebníka Duchovných modlitieb poklad a ľudovýchovnej príručky Zahradka duší nemocných, ale najväčší význam má jeho Evanjelický funebrál, obsahujúci v sobě písně pohřební, i jiné příhodné, staré i nové, které se zpívati mohou netoliko při pohřbu kterýchkoli lidí vúbec, ale také i při pohřbu lidí rozličného věku. /Vratislav 1740/. Je to klasická ukážka barokovej duchovnej poézie: obsahuje piesne rôznych autorov, tri od Pavla Doležala, a o jej obľúbenosti svedčí

vyše 20 vydaní.

Jakobaeiho zviazanosť s Pavlom Doležalom však spočíva v inom: napriek 23-ročnému vekovému rozdielu si Doležal zobral za druhú manželku Jakobaeiho neter Katarínu /Strečkovú/, s ktorou sa zoznámil počas častých návštev v Modre v čase svojho bratislavského pôsobenia. Ale okrem rodinného prepojenia vzniklo aj literárne: Doležalovi sa v literárnej histórii pripisovala kniha Orthographia Bohemico-Slovaca - pravopisné pravidlá určené školskej mládeži a pestovateľom slovenského jazyka /"lingua slavicae"/, ale Doležal,ktorý si robil súpis svojich diel, sa k nej nehlásil. V úvode má anagram Providente Jehovah /PJ/, ktorý Jakobaei používal v svojich ostatných dielach. Autorom je on a pripisuje mu ho aj v prehľade slovenskej bibliografie Rizner /ale v Encyklopédii slovenských spisovateľov sa tento titul opäť objavil medzi Doležalovými prácami/.

Autorstvo Orthographie sa Pavlovi Doležalovi zrejme pripisovalo pre príbuznosť s jeho najvýznamnejším dielom Grammatica Slavico-Bohemica /Bratislava 1746/, možno aj pre podobný anagram svojich prác - Providente Deo /PD - S prezieravosťou Božou/.

Životné osudy Doležala boli komplikovanejšie ako Jakobaeiho: narodil sa 20.januára 1700 v Skalici a pôvodne sa podľa rodinnej tradície vyučil za súkenníka, študovať začal až ako 20-ročný. Ako vychovávateľ a učiteľ pôsobil v Golsene, Viedni a Bratislave, ako kňaz a kazateľ v Zemianskom Podhradí, Necpaloch a vo Vyšnej Boci,kde zomiera 29. novembra 1778 a pochoval ho synovec Augustín Doležal, ktorého vychoval aj popri vlastnej početnej rodine z troch manželstiev /posledné dieťa sa mu narodilo ako 71-ročnému/. Obaja Doležalovci sa hrdo hlásili k svojmu rodisku, Pavol Doležal v Gramatike vyznačil svoje autorstvo aj s ním - Paulus Doleschalius Szakoltza.

Doležalova Gramatika mala veľký význam v našom národnom vývine, lebo poslúžila ako hlavný prameň Bernolákovi otvorením cesty fonetickému pravopisu - používaním prvý raz u nás ď,ť,ň i mäkkého ľ, Bernolák z Doležala prebral pre svoju Slovenskú gramatiku i celú skupinu prísloví - Porekadlá slovenské /u Doležala Adagia Slavica/. Dôležitý je aj úvod od Mateja Bela vyzdvihnutím prednosti slovanských jazykov.

Z množstva Doležalových prác, z ktorých veľa zostalo v rukopise, za najvýznamnejšie po Gramatike považujeme tieto: Biblí Svatá, rytmovňími summovňíky představená /1745/, Donatus Latino-Germanico-Bohemicus /1746/, Elementa linguae Slavo-Bohemicae /1752/, preklady náboženských spisov z latinčiny, nemčiny, maďarčiny, francúzštiny a z pedagogického hľadiska je

zaujímavá obrázková kniha Sama učící abeceda aneb Syllabikář /1742/ - s veršíkmi pre každé písmeno, často vtipnými, s obsahom odpozorovaným zo života, napr.:

Ihlica ne každá zlatá
A panna ne každá svatá.

* * * * *

Tele skáče v nemoudrosti,
I lidí mu podobných dosti.

Obaja naši januároví jubilanti prispeli každý svojou hrivnou do národného kultúrneho pokladu a výročia sú vhodnou príležitosťou, aby sme si ich vklad pripomenuli.

Eva Fordinálová

Literatúra:

Brtáň,R.: Pri prameňoch slovenskej osvieteneckej literatúry. Bratislava 1970
Čapek,J.B.: Československá literatura tolerančnί. Praha 1933
Ďurovič,J.P.: Evanjelická literatúra do tolerancie. Martin 1940
Encyklopédia slovenských spisovateľov II. Bratislava 1984
Hurban,J.M.: Slovensko a jeho život literárny. Bratislava 1972
Mišianik,J.: Pohľady do staršej slovenskej literatúry. Bratislava 1974
Pavel Doležal a jeho doba - zborník. Bratislava 1978
Ružička,V.: Dejiny slovenského šlabikára. Bratislava 1966
Tablic,B.: Pamäti česko-slovenských básnikov alebo veršovcov...Bratislava 1974

ANNA HURBANOVÁ

Pred 90 rokmi, 2. februára, zomrela v Martine Anna Jurkovičová, dcéra Samuela Jurkoviča, manželka Jozefa Miloslava Hurbana, jedna z aktérok Slovenského divadla nitrianskeho zorganizovaného štúrovskou bratislavskou mládežou v roku 1841 v Sobotišti. Dožitými 80 rokmi veku ako jedna z mála osobností tohto významného obdobia našich dejín preklenula etapu národného obrodenia Slovákov so zápasom slovenského národa na začiatku nášho storočia, ktorú ako žena a matka 9 detí /tiež S.H.Vajanského/ hlboko a citlivo vnímala, lebo, hoci nie navonok, stála v centre udalostí. Niet preto divu, že sa stala pre národne uvedomelé ženy symbolom obetavosti.

Pripomeňme si slová, ktorými jej pri príležitosti posledných dožitých 80. narodenín 6. apríla 1904 blahoželali nitrianske (z Nitrianskej župy, pozn. red.) Slovenky. /Dennica 1904, r.7, č.5, s. 130. Dôstojnej Panej Anne Hurbanovej v deň 6. apríla 1904/

Osemdesiat rokov! Aký to dlhý rad, - kto ich dožije ? Hrdinka naša ich dožila v plnom zdraví, pri telesnej i duchovnej čerstvosti! Vysokoctená milá sestra naša! Či Si Ty vari mala ustlané na samých ružiach, keď aj v osemdesiatke nesieš hlavu hore ako mladica? Ach nemala,- nie jedna búrka prehrmela ponad hlavu Tvoju. Sotva prežila Si krátku dobu, čo manželka po boku Tvojho vždy tak nežne Ťa

milujúceho manžela, došiel rok 1848 - 49. Koľko utrpenia musela Si preniesť v strachu o život jeho. Aké to musely byť noci bezsenné v očakávaní, že snáď už ráno dôjde Ti desná novina o ňom. Utratila Si krásne spanilé dcérky, a pukalo Ti srdce nad ich predčasnou smrťou.

Pochovala Si jeho, miláčka Tvojho, a obliekla Si sa v šat čierny, v šat vdovstva a od toho času, či Ťa vari obchádza samý pokoj a radosť? Aj to nie, - dodnes snáša srdce Tvoje útrapy a žiale. Dobre o nich vie národ, i cíti s Tebou, matko utrápená!!

Ale, načo že toto všetko pripomínam v radostný deň tento?

Radšej niečo veselého, radostného. Veď iste, i radosti dal Ti okúsiť hojne Hospodin! Veď stál vždy po boku Tvojom s pomocou a ochranou svojou. Pomáhal preniesť dni ťažké, pomohol odchovať deti zdarné k vyvýšeniu národa, poprial zdravia a čerstvosť až po rok osemdesiaty.

Anna Jurkovičová - Hurbanová s rodinou

Nech živí Ťa Bôh dobrý ešte mnoho rokov, nech sprevádza Ťa aj naďalej milosťou svojou, nech Ťa posilňuje, občerstvuje a všetkého zlého chráni.

Ži blažene!

pripravila Mária Zajíčková

Pavel Jozeffy

Posledného januára 1995 uplynulo 220 rokov od narodenia evanjelického a.v. superintendenta - biskupa, iniciátora "Zpěvníka evangelického" (1842), obrancu slovenského ľudu, národného buditeľa a významného kultúrneho činiteľa ThDr. Pavla Jozeffyho (Jozefáka). Narodil sa v roku 1775 vo Vrbovciach. Študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave, na univerzite v Jene, Halle a na Salzmannovom pedagogickom ústave v Schnepfenthale. Kaplánom bol v Sarvaši u vehlasného Samuela Tešedíka. Za kňaza ho vysvätil biskup Martin Hamaljar 7. februára 1799. Po sedemročnom účinkovaní v Asdode 12 rokov pôsobil v

Cinkote, odkiaľ prešiel do Tisovca, kde bol poctený biskupskou hodnosťou. Tam zomrel na týfus 29. marca 1848. V evanjelickom kostole vo Vrbovciach (tam dodnes žijú jeho menovci Jozefáci) naproti kazateľnici pamätná doska z roku 1975 je náhražkou skutočnosti, že v mieste úmrtia tejto osobnosti - v Tisovci niet dnes ani stopy po mieste, kde je pochovaný.

Holíčsky rodák akademik Daniel Rapant v diele: "K počiatkom maďarizácie" a "Stolný prosbopis superintendenta Jozeffyho" podrobne dokumentárne znázorňuje, ako naši utláčatelia už začiatkom 19. storočia bezohľadne ohrozovali slovenský národ v jeho holej existencii. Maďari starý pojem politického národa preniesli na svoj etnický a vyhlasovali, že je len jeden národ v Uhorsku. Maďarov vtedy bolo 5 miliónov, Slovákov 3 milióny a ďalších 5 miliónov bolo Srbov, Chorvátov, Rumunov a Nemcov. Do násilnej maďarizácie zapriahli všetok štátny a cirkevný aparát. V roku 1840 nariadili písanie matrík výlučne maďarsky. V šovinisticko-nacionalistickej horlivosti bol vtedy podaný taký návrh zákona, aby nemohol vlastniť majetok, aby nemohol byť sobášený, kto nevie maďarsky. Maďarský gróf Desseffy nazval takéto počínanie diktátorským tyranstvom (SLUŽBA XII str.118). Vtedy sa "*tichučký, skromný dobráčik*", ako ho charakterizoval Hurban, superintendent-biskup Pavel Jozeffy postavil na čelo boja za národné práva Slovákov, keď 6 rokov pred prvým sloveským národným povstaním roku meruôsmeho 5. júna 1842 si ako vysoký cirkevný hodnostár vymohol audienciu u cisára Ferdinanda V. vo Viedni, kde na čele slovenskej deputácie predložil 200 autentickými podpismi roduverných Slovákov podpísaný prosbopis, ktorým hľadal pomoc proti maďarizačným snahám vtedajšej generálnej ev. cirkvi i svetskej vrchnosti.

V Štúrovom životopise J.M. Hurban uvádza, že Jozeffy mal otvorený mešec pre každého, kto sa hlásil u neho o podporu, pomoc alebo almužnu. Tak obetoval určitý obnos aj pri suplikácii na evanj. maďarský kostol. Zato v Balatone istý Fedor Ferenc v zbieracej knižke k menu šľachetného dobrodincu Jozeffyho pripísal: "*Tento (t.j. Jozeffy) je vlastizradca a nezaslúži inšie, len aby bol obesený.*" "Slávny" slovenský odrodilec Lajos Kossuth na generálnom konvente pre Jozeffyho Prosbopis vymohol zvolenie vyšetrovacej komisie proti supr. Jozeffymu za to, že viedol vyslanstvo slovenských evanjelikov pred tvár najjasnejšieho apoštolského kráľa uhorského (Ľ.Štúr: Beschwerden. Klagen...)

Pavel Proksa

Text pamätnej tabule vo Vrbovciach

"Vo Vrbovciach sa narodil Dr. Pavel Jozeffy, 1775 - 1848
evanj. a.v. superintendent - biskup iniciátor Zpěvníka evangelického,
obránca slovenského ľudu, vodca deputácie s prestolným prosbopisom.

Pri 200. výročí narodenia venuje vďačná Slovenská evanjelická cirkev augsburského vyznania v ČSSR.
Odhalil R. Koštial.
Vyhotovil majster Fridrichovský zo Skalice."

Pramene a literatúra:

Tranovský kalendár 1948 s. 55 (J. Adamiš)
Tranovský kalendár 1950 s. 128 (P. Szabó)
Ľ.V.Rizner: Bibliografie písomníctva slovenského, Martin 1931, II. s.269
Slovenský biografický slovník II. s.572
J.M. Hurban: Ľudovít Štúr, Bratislava 1959
S.Š. Osuský: Prvé slovenské povstanie r. 1848-49, SLUŽBA 1948 s. 118

Kačenáreň v Kopčanoch

Na severnom okraji chotára, na tichej, lúkami obklopenej bažine, medzi dedinou Kopčany a riekou Moravou blízko Kaplnky sv. Margity, nachádza sa unikátny a jedinečný podnik na odchyt divých kačíc ľudovo dodnes nazývaný Kačenáreň.

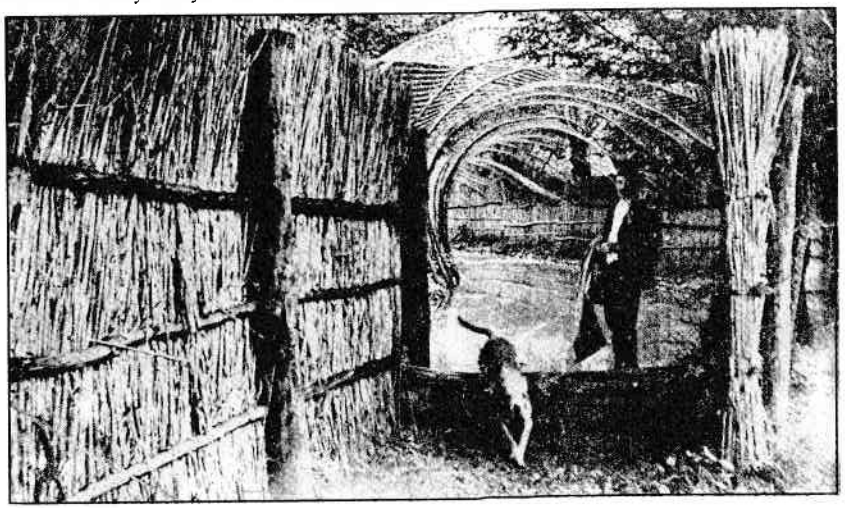

Vstup do odchytového kanála

Bola založená v polovici 18. storočia cisárskou rodinou Habsburgovcov (dátumy vzniku sa v rôznych prameňoch líšia uvádzajú sa roky od 1736 po 1784). Celý areál sa skladal z dvoch častí: z rybníka a z budov, ktoré tvorili malý majer-pevnosť, kde býval hospodár s rodinou. Rybník mal tvar štvorca so 120 metrovými stranami. Brehy rybníka boli vydláždené väčšími plochými kameňmi, aby sa zem nezosýpala pod neustále hore-dole

chodiacimi kačicami. Okolo brehov boli stienky z palachu hrúbky 20-30 cm. Držali ich koly a laty, ktoré boli priviazané k vŕbam. Vŕby rástli okolo brehov rovno v jednej priamke od seba 3-5 metrov. V zime boli zrezávané, aby kačice nemali problémy pri prílete a odlete. Vŕby s palachovou stenou mali výšku 2,5-3 metre. Táto ochranná clona dávala kačiciam na rybníku i na brehoch pocit bezpečnosti, pokoja a kľudu domova. Na každej strane v prostriedku steny dolu bola búda z palachu s otvormi z jednej i druhej strany von a jedným otvorom dovnútra. Slúžila pre psa, ktorý sa takto dostal na breh a zahnal do vody kačice, ktoré sa vyhrievali a vysúšali na slniečku. V stienkach, vo výške očí, boli 2 cm široké a 20 cm vysoké otvory. Slúžili na obhliadku rybníka. Jedným okom sa pozeralo na množstvo kačíc na rybníku. Z rohov vyúsťovali krivé kanály ľudovo nazývané choboty v tvare polmesiaca dĺžky 40-60 metrov (dĺžky sú iné v knihách a iné zo spomienok pána L. Šeniglu). Konce chobota sa nedotýkali. Medzi nimi bola medzera 80-100 metrov. Vonkajšia strana chobota presahovala o 2-3 metre priamku rybníka.

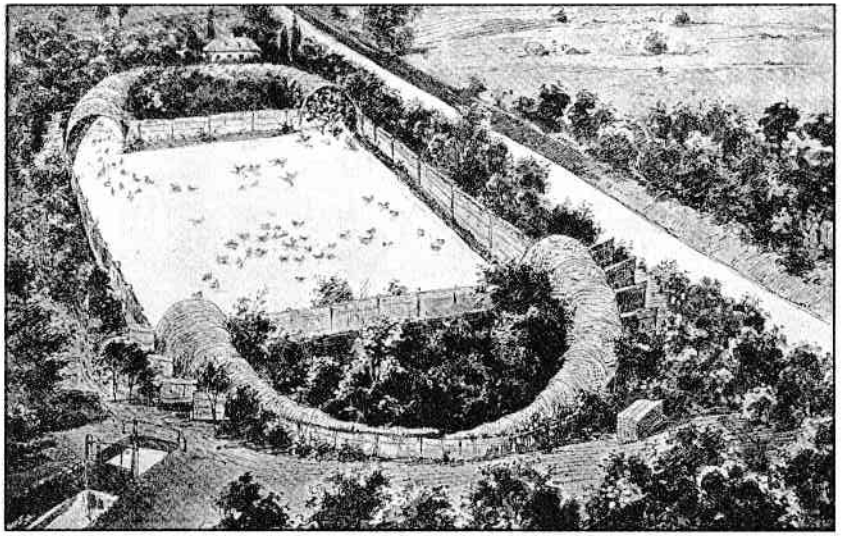

Dobový pohľad na Kačenáreň v Kopčanoch

Základňa-šírka chobota pri ústí bola 5-10 metrov, výška od hladiny 4 metre. Oblúky chobota boli z vŕby, od seba vzdialené 2-3 metre. Na oblúkoch bola natiahnutá sieť, upletená z povrazov, neskôr z drôtu. Siete boli dolu pripevnené kolmi a doskami do výšky 1 meter. Ku koncu boli oblúky hustejšie, aby kačice nepretrhli sieť. Chobot sa neustále zužoval, takže kačice, ktoré leteli, narážali na sieť, lebo mali menší priestor. Na konci mal oblúk výšku aj šírku 1-1,10 metra. Končil dvoma do zeme zatlačenými kolmi, za ktoré sa zastrčil z povrazov upletený 6 metrov dlhý kôš-vrece a navrchu sa priviazal, aby bol pevný. Na začiatku chobota pri ústí do rybníka z vonkajšej strany bolo 8-10 stienok z palachu, ktoré boli postavené šikmo a prekrývali sa do polovice. Dĺžka stienok bola 4-5

metrov. Od seba boli vzdialené 1 meter. Medzi stienkami bol voľný priestor. Stienky boli uchytené k sieťam drôtami. Taktiež časť chobota do dĺžky poslednej priečnej stienky bola vydláždená kameňmi. Okolo rybníka za stienkami bola lúka 10-15 metrov široká s nepravidelne vysadenými ovocnými stromami: jabloňami, hruškami, slivkami, čerešňami, višňami. Okolo lúky bol vysadený les šírky 20 metrov a tvorili ho vŕby, agáty, lipy, duby, jasene, bresty. V lesíku z troch strán tiekol 2-3 metre široký jarok napustený vodou s hĺbkou 60-70 cm. Zo štvrtej strany tiekla riečka Struha. Zo Struhy bol prítok vody do rybníka. Odtok vody bol na opačnej strane. Prebytočná alebo znečistená voda sa kanálom vypúšťala do riečky Myjavy. Touto vodou sa napúšťali i jarky okolo rybníka. Prítok i odtok vody bol regulovaný stavidlami.

Za lesom boli lúky s nespočetnými množstvami najrozličnejších kvetiniek, ale i bažiny, kríky a stromy. V oblúku medzi chobotmi od budov v rohu od Struhy bol včelín.

Na rybníku sa chovali zdomácnelé kačice tzv. zvolavky 40-100 kusov. Na začiatku 19. storočia ich bolo vyše 300 kusov. Mali bielosivé bruchá. Tým sa líšili od divých kačíc, ktoré boli sfarbené tmavšie, do hneda. Zvolavky slúžili na prilákanie divých kačíc. Keď rybník zamrzol, zvolavky sa chovali pri hlavnej budove kačenárne. Na jar sa zase vracali do rybníka.

Veľkými pomocníkmi pri chytaní boli malí, krátkosrstí, žltí psi, ktorí nebrechali. Mali pokojnú povahu, aby nenarušovali prírodné prostredie. Boli cvičení k odchytu kačíc. Žili pri rybníku s kačicami, takže kačice sa ich nebáli. V minulom storočí pri chytaní používali niekoľko psíkov, neskôr len dvoch a nakoniec len jedného.

Aby sa kačice naučili plávať alebo lietať do chobotov a vypestoval sa u nich návyk, že tam dostanú potravu, sypalo sa im každý deň odpoludnia na kamenné brehy aj do vody na okraj 5-10 kg jačmeňa. Kačice sa potápali a všetko zrno vyzbierali. Väčšinou sa odchyt kačíc robil ráno po ôsmej hodine. Vtedy ich tam bolo najviac, lebo divé kačice tam prilietavali zrána. Samotný lov robil kačenár, hospodár, správca kačenárne s praxou a s povolením. Stačil na všetko sám (spomienky sa viažu na posledné roky prevádzky v 30. rokoch 20. storočia). Najskôr pripevnil na koniec chobota kôš. Potom hodil cez priečnu stienku na začiatok chobota jačmeň. Keď to videli zvolavky, plávali k chobotu vyďobať zrno. Pustil hladného psíka dierou v stienke na breh rybníka. Psík kačice vyrušil a zohnal do vody. Keď divé kačice videli, že zvolavky ďobú jačmeň, plávali i leteli za nimi do chobota. Psíka kačenár odvolal cez priečne stienky hodením kúska chleba, potom sa kačenár ukázal pri ústí chobota cez prvú priečnu stienku. Keď kačice videli človeka, splašene leteli na opačnú stranu do konca, do koša. Zvolavky, poznajúc pascu, sa cez diery v stienkach dostali von späť na jazero. Keďže choboty boli krivé, polmesiacovité, divé kačice, ktoré ostali na rybníku, nevideli, čo sa deje v chobote s ich kamarátkami, preto kačenár mohol chytanie opakovať na inom chobote. Do začiatku storočia sa kačice chytali na všetkých štyroch chobotoch. V posledných desaťročiach prevádzky, t.j. v dvadsiatych, tridsiatych a štyridsiatych rokoch len na dvoch chobotoch ležiacich bližšie k budovám. Príčinou bol nezáujem o kačice. Preto sa ani nedávali financie na opravu chobotov.

V okolí niekoľkých kilometrov od kačenárne vládol prísny zákaz lovu zveri. Poľovačky sa uskutočňovali len v zimných mesiacoch, keď na rybníku neboli kačice.

Vladimír Grigar

RODINA MADER - WEISZ
posledný vlastník Medených Hámrov

V roku 1821 sa majiteľmi komplexu Medené Hámre[1], ktorý sa nachádza v dolnej časti údolia Prepadlé pod zrúcaninou hradu Pajštún, stala rodina Mader-Weisz.

Táto rodina bola i posledným vlastníkom Medených Hámrov, než sa stali štátnym majetkom. Samotné Medené Hámre boli funkčné až do roku 1930 a mimo tohoto výrobného komplexu v Pajštúne /Borinke/ rodina vlastnila i zlievareň v Blumentáli v Bratislave.

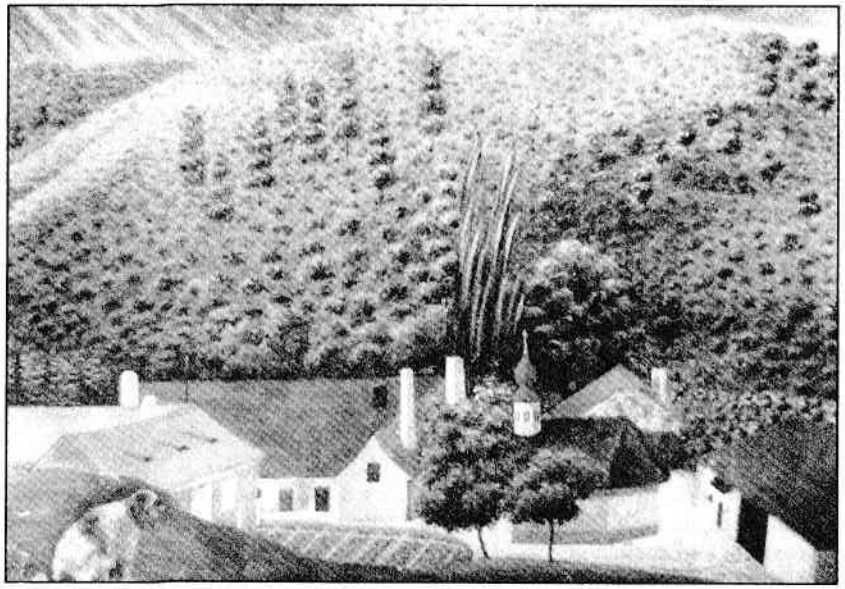

Areál Medených Hámrov na maľbe Theodora Weisza z roku 1835

Prvé správy o rodine Mader-Weisz sa viažu k založeniu ich obchodu v roku 1702. Zodpovedá to času, kedy si zriadil svoj železiarsky obchod Georg Mader vo vnútornej časti Prešporku na Sattlerovej ulici. Jeho nasledovníkom bol syn Johan Georg Mader /zomrel v roku 1760/. Obchod potom v roku 1785 prešiel po vdove na syna Thomasa Ehrenreicha Madera /zomrel v roku 1822/. Potomkovia ženskej línie Weisz boli už v 17. storočí obchodníci so železom. Michael Weisz bol mestským sudcom v Kronštate a na konci 17. storočia zohral pomerne vážnu politickú úlohu. Slúžil kniežaťu Gabrielovi Báthornovi.

16.10. 1612 padol v boji spolu so skupinou kronštadských mešťanov. Jeho ostatky sú pochované na tzv. Študentskom vŕšku.

Veľkoobchodník Georg Weisz bol na konci 18. storočia majiteľom baní a mestským sudcom v Banskej Bystrici.

Joachim Augustín Weisz, lekárnik z Kežmarku a jeho manželka Martha Várady - Szakmary venovali v roku 1718 barokový oltár do tamojšieho dreveného kostola. Mnohí príslušníci rodu boli dôstojníkmi. Johan Weisz /narodený v roku 1778 v Prešporku/ bol osobne vyznamenaný samotnou Máriou Teréziou. Iný Johan Weisz zo Spiša získal roku 1687 za verné služby panovníkovi dedinu Gut Debrecsényi v berežskom komitáte.

Bratislavská línia rodiny sa objavuje už v roku 1684 a spája sa s Johanom Jakobom Weiszom, obchodníkom so železom, majiteľom domu na dnešnej Ventúrskej ulici v Bratislave. Ten sa neskôr oženil s Annou Susanou Mader von Schlossgrund. Dcéra Thomasa Madera po smrti otca vytvorila firmu pod názvom "THOMAS AHMERICH MADER". Poslednými majiteľmi firmy, ktorá prevádzkovala spracovateľský komplex Medené Hámre boli Theodor Weisz /zomrel v roku 1883/, Ladislav Weisz /zomrel v roku 1900/ a potom Theodor Weisz /ten zomrel v roku 1938/[2].

Peter Juza

Poznámky:

1/ O kaplnke sv. Michala Archanjela postavenej v roku 1743, ktorá je súčasťou areálu Medené Hámre pri Borinke som podrobnejšie písal v príspevku "Zabudnutá krása", In: Záhorie č.2/1993,s.14-19.

2/ Za cenné informácie a konzultáciu by som chcel poďakovať akad. mal. Milanovi Kubíčkovi z Bratislavy, ktorý všetok svoj voľný čas už niekoľko rokov spolu so skupinou nadšencov venuje záchrane nielen spomínanej kaplnky, ale celého areálu, ktorý by sa tak mal stať pamätníkom ako duchovnej, tak i technickej zručnosti našich predkov.

Z histórie našich obcí

Zo skalickej kroniky (rok 1933)

HLÁSNICI

V uliciach mesta a na predmestí koná noční službu /neuvedený počet/ hlásnikov, ktorí dostávajú po 60.-Kč mesačne. Začínajú svoju službu od sv. Jura o 10., od sv. Michala o 9. hod. a oznamujú prvú hodinu takto:"*Chval každý duch Hospodina i Ježiše jeho syna, uderila devátá /desátá/ hodina. Oroduj za nás Panno Maria. Hleďte všeho bedliví býti, oheň v domě opatriti. Pochválen Pán Ježiš Kristus.*" Nasledujúce hodiny hlásia takto: "*Chvál každý duch Hospodina i Ježiše jeho syna, uderila jedenáctá /atď./ hodina. Oroduj za nás Panno Maria. Uderila jedenáctá hodina. Pochválen Pán Ježiš Kristus.*" V zimnej dobe poslední hodinu ohlašujú štvrtú takto:"*Vstani vzhúru duše věrná k pochválení Hospodina, uderila štvrtá hodina. Oroduj za nás Panno Maria. Vstaniž vzhúru nemeškati Pánu Bohu poděkovati, česť, chválu vzdávati. Pochválen Pán Ježiš Kristus.*" V letnej dobe sa končí ich služba o druhej hodine

volaním stejným ako v ostatných nočných hodinách. Na Štefána o Vianociach obchádzajú po domoch a sbierajú koledu, pri čom spievajú takto: "*Zvěstujem vám radosť prevelmi velikú, porodila Panna čistotu panenskú, krála nebeského, chválme nebeštani pána andělského. Od dávna prorokovali Mesiáša Krista, prišli, zvěstovali. Pospěš a zavítej ovinutí svého žádostivý.*"

Hlásenie nočného hlásnika

V pozostalosti rodiny Smetanových v Štátnom okresnom archíve Senica /fond Pozostalosti/ je nedatovaný rukopis /asi II.pol. 19. storočia/, ktorý opisuje hodinové hlásenia nočného hlásnika pod názvom: **Bachter wolá.**

Pohľad z Podhradia na Rotundu sv. Juraja v Skalici

9tá hodina
Chwál každý duch hospodina!
Y Gežisse geho Syna,
Udeřila dewátá hodina,
Opatrugte světlo oheň,
Aby nebyl lidem sskoden,
Spočiwegte s Pánem Bohem!

10tá hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila desátá hodina,
Deset wysslo přikázaní
Na Synai při hřimání,
Deg Wám Búh tiché dřímaní!

11tá hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila gedenáctá hodina,
Gedenácte Aposstolú
Po wzkřisseni bylo spolu,
Sklonte hlawu k spáni dolu!

12tá hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila Dwanáctá hodina,
Dwanáct dáno pokoleni
Jákobowi k zwelebeni,
Spite směle, mátoh neni!

1na hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila gedna hodina.
Geden gest, kterého máme
Pán Búh, toho wyznáwáme,
Pod tým tisse spočiwáme.

2há hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila druhá hodina,
Dwe gsau světla z Boži mocy,
Slunce, a měsýček w nocy,
Spi gesstě s Boha pomocy!

3tga hodina
Chwál každý duch hospodina!
Udeřila třetga hodina,
Už se bliži ku switáni,
Powstáwegte k pracowáni,
Wzděgtež Bohu Děkowáni!!

Pripravil Miroslav Minďáš

Z dobovej tlače

Obrázok z vysokých polovačiek

Dňa 3. marca o pol štvrtej hodine odpoludnia bolo mesto naše radostne prekvapeno neočakávanou návštevou Jeho Veličenstva, ktorá stala sa z nasledujúcej príčiny: Spomenutého dňa bola veľká dvorská polovačka na jelenov pri susednom Hodoníne /Goding/, odbýva sa ona obyčajne tak, že jelena vypustia na slobodu, nechajú mu asi 10 minút času, aby hodný kus odbehnúť mohol, zatým ale vypustia celé kŕdle psov za ním, ktorí naháňajú smrti venované hovädo, keď medzi tým polovnícka spoločnosť - páni všetko v červených frakoch a cylindroch /vysokých klobúkoch/, officieri vo svojich uniformách, služobníctvo v predpísanej rovnošate svojej cvála tiež za jelenom. Keď psi jelena obklopili tak, že ďalej hnúť sa nemôže: na veselé trúby polovníckej, ustanovený k tomu polovník svojím, na obe strany ostrým nožom /volá sa lapajom jelenov, Hirschfänger/ prepichne jelena, a toto zavŕšenie polovačky volá sa Halali! Časte ale stáva sa, že polovníci viac hodín cválajú za jelenom, od psov honeným, ale on preca ujde!

Stalo sa tak i dňa 3. marca. Vypustený jelen dal sa do cvalu hore Moravou k dedinke Rohatci, o proti Skalici ležiacej. Trochu výše Rohatca prerazil ces Moravu a dal sa z rovna poliami skalickými hore k vinohradom. Že ale polovnícka spoločnosť pri Rohatci malým mostom ces Moravu prechádzať musela na chotár skalický: nuž jelenovi podarilo sa, uskočiť zas hodný kus napred. Málo za tým, dobehlo skvelé rajtárstvo na tú stranu chotáru, käde cesta vede k horám našim, doptávajúc sa ľudí v poli pracujúcich: Či nevideli jelena? a že každá možná škoda v poli bude úplne nahradená. Ľudia odpovedali, jako videli, že jelen cválal k horám skalickým, a tak už nebolo nijakej nádeje dohoniť hovädo, a rajtárstvo pustilo sa k mestu dolu.

Medzitým už boli nektorí šuhajci po 3.hod.odpol. do mesta dobehli s novinou: Že Jeho Veličenstvo s veľkým rajtárstvom bol pod vinohradmi a že už cválajú dolu k mestu. Pre krátkosť času k uvítaniu ani najmenšie stať sa nemohlo, a tak tedy ľudia vystúpili pred domy, aby Jeho Veličenstvo vidieť mohli. Ces mesto šlo celé rajtárstvo, asi 60 koní, medzi mužským panstvom i dve vysoké dámy, voľným krokom, po predu Jeho Veličenstvo, ďakujúc na všetky strany vo známej laskavosti za úctivé pozdravy. Keď boli za mestom, dali sa do cvalu na ceste k Vrádišťu, z tade ale priečky ces pole a les do Hodonína, kde čakal už vlak železničný, ktorý za 2 1/2 hodiny

dopravil celú spoločnosť do Viedni. Behom celej polovačky, i na chotáre našom, s malými prestávkami pršalo jako z cievok. Uskočilého jelena dosiaľ nenašli skalickí horári. *Obzor r.XX,č.8,1882,s.60*

Pripravila Mária Zajíčková

Z dobovej tlače

Pútnický obrázok z roku 1765

Z príležitosti dostavby baziliky Sedembolestnej Panny Márie s kláštorom v Šaštíne v roku 1765 vydáva Viedeň príležitostný pútnický obrázok.

Na obrázku je v mrakoch socha Piety (začiatok uctievania Piety na Záhorí spadá do počiatku 15. storočia) zdanlivo nad strážskym Belvederom, ale v skutočnosti je nad studňou strážskej bažantnice - na jej južnej strane. Pod Belvederom vľavo je strážsky kostol, pod ním časť dediny Stráže. Pod ňou vľavo je vedľa cesty strážsky mlyn Brunovských a oproti mlynu je nový strážsky hrad - terajšia Trikota. Pod ňou je bazilika Sedembolestnej Panny Márie s kláštorom, po ľavej strane s novým Czoborovským kaštieľom, neskoršie manufaktúra.

Po pravej strane kláštora s bazilikou je colnica nového strážskeho hradu a dolu v pravom rohu je Šaštín i s kostolom.

Z príslušných historických prameňov vieme, že rokom 1736 končí vláda panstva Czoborovcov na Záhorí. Akonáhle kupuje ich panstvo cisársko-kráľovská rodina Habsburgovcov sú povolaní do Šaštína paulíni z neďalekej Marianky a poverení priamo cisárovnou Máriou Teréziou začať so stavbou nového pútnického miesta.

Jozef Stupavský

Výroba lúčov

(Jabloňové)

Jednou z najšpecifickejších druhov domáckej výroby, ktorej surovinovú základňu tvorili borovicové lesy, bola v Jabloňovom výroba lúčov /účki/. Živicou presiaknuté borovicové triesky sa používajú na zakladanie ohňa. Obyvatelia obce si ich zhotovujú pre vlastnú potrebu dodnes. V minulosti ich niektorí, hlavne domkári a drobní roľníci, vyrábali aj na trh.

Korene vyrúbaných stromov, ktoré zostali v zemi, motykou /účovnica/ obkopali a takto zistili, či sú presiaknuté živicou /smola/. Potom poodsekávali klčovnicou a pantokom vedľajšie korene, až sa dostali k hlavnému koreňu /čep/. Po jeho prerušení koreň vyvalili. Za pomoci cvekov a balty /kyjanica zhotovená z dreva/ korene rozbili na menšie časti, porúbali na krátke polienka, ktoré ešte poštiepali na tenké triesky (úče).

Lúče určené na predaj v batohoch /noškách/ odnášali pešo v trhové dni /streda, sobota/ cez hory do Pezinka a Sv. Jura. Na tržnici si ich postavili do kôpok ihlanovitého tvaru /na hromádki/ a v takýchto množstvách predávali záujemcom za dohodnutú cenu. Za utŕžené peniaze urobili drobné nákupy a pešo sa vracali domov.

Mária Zajíčková

Tajná kniha Záhorákov v predaji

V závere roku 1994 sa na knižnom trhu zjavila očakávaná Tajná kniha Záhorákov. Najlepšie ju predstavia slová autora Štefana Moravčíka zo záložky knihy: "*...Keď roku 1988 vyšla kniha záhorácktych povestí V Kiripolci svine kujú..., okamžite sa stala bestsellerom. Vladimír Mináč ju nazval "bibliou Záhoria". V závere tejto knižky som si zaželal: Rád by som túto rundu ešte raz otočil. Teraz to činím. A prečo Tajná kniha Záhorákov? Pretože dávne príbehy tohto tajomného, dlho zatajovaného kraja som musel vyťahovať na svetlo z temných, zaprášených skrýš. Niečo som vysnoril v rozvalinách Pajštúnskeho hradu, čosi sa našlo na skalickej veži, voľačo zase v rozpadnutom jakubovskom mlyne... V starých šalabastroch a písmach, v zbierkach národopiscov a jazykovedcov, v živej fantázii mojich rodákov*". Ako sa dočítame "*štyri vjeci sa nedajú zatajiť oheň, kašeľ, chudoba a láska*". A láska na nás dýcha i zo stránok tejto knihy - či k regiónu, jeho ľudu, slovesnosti a múdrosti, alebo láska medzi ženou a mužom, medzi ľuďmi...

Rozmýšľala som, čo z knihy vybrať pre jej priblíženie. Myslím však, že čokoľvek by som vybrala, bolo by to na úkor ostatného, pretože každý si v nej nájde to svoje.

-dra-

Vianočné hudobné programy

Skalica má svoje široké hudobné tradície. Na ne sa postupne aj dnes usilujú nadväzovať a pre obyvateľov mesta pripravovať koncerty viaceré inštitúcie. Po koncertoch pri príležitosti skalických dní, ktoré uspokojili i tých najnáročnejších priateľov všetkých hudobných žánrov, nastúpili vianočné koncerty.

Ako prvých 15. decembra Mestské kultúrne stredisko pozvalo do farského kostola Darinu Laštiakovú a Júliusa Pántika, aby navodili svojím rozprávaním a spevom ľudových piesní vianočnú náladu, čo sa im aj podarilo.

G + M + B

Mi tré králi ideme k Vám,

ščasci, zdraví, vinšujeme Vám,

ščasci, zdraví, dlúhé léta...

Už tradične Mestská knižnica, Základná umelecká škola a Rímsko-katolícky farský úrad vo štvrtok 22. decembra 1994 vo farskom kostole usporiadali koncert miestneho hudobného telesa Audite Silete Musica, zloženého prevažne z učiteľov miestnej umeleckej školy. Predniesli viacero skladieb známych i menej známych autorov. Na záver ponúkli vianočné koledy. Vianoce bez kolied by asi neboli úplnými. Práve oni nás chcú upozorniť na podstatu Vianoc. V našich chrámoch počas bohoslužieb zazneli v podaní miestnych chrámových zborov vo vysokom umeleckom prevedení. Samozrejme, nechýbal ľudový spev ani spev detí pri jasličkách.

Posledný z vianočných koncertov sa uskutočnil na záver Roku rodiny 30. decembra 1994 v Kultúrnom dome. Kresťanská mládež pozvala všetky chrámové zbory, aby sa predstavili návzajom i širokej verejnosti.

Všetkých spájala myšlienka obdarovať nielen spevom prítomných, ale podeliť sa s tými, ktorí sú na pomoc iných najviac odkázaní. Výťažok zo vstupného bol venovaný deťom v dojčenskom ústave, ktoré z rozličných dôvodov svoje detstvo

nemôžu prežívať v kruhu rodiny.

Všetky koncerty boli na vysokej úrovni , boli poctené početnou účasťou, čo je dôkazom toho, že v Skalici je záujem o kvalitnú hudobnú produkciu, a tak nám zostáva nádej, že hudobníci nám pripravia ďalšie podujatia. Možno sa oživí tradícia skalickej hudobnej jari, kde sa predstavovali najkvalitnejšie hudobné telesá včetne zahraničných.

Ľudovít Košík

* * * * *

Štefan Moravčík získal Cenu Slovenských pohľadov za rok 1994 v kategórii poézie a od januára 1995 sa stal šéfredaktorom tohoto časopisu.

* * * * *

Denník Slovenská republika udelil na základe hlasov svojich čitateľov v decembri 1994 Albínovi Brunovskému titul Posol Slovenska za pozitívnu propagáciu našej krajiny vo svete.

* * * * *

* * * * *

Cenu Maximiliána II. udelil začiatkom januára Antonovi Srholcovi za prácu s bezdomovcami primátor mesta Bratislavy PhDr. Peter Kresánek.

* * * * *

V piatok 3. februára bola otvorená vo výstavnej sieni Záhorského múzea v Skalici výstava fotografií Martina Martinčeka z cyklu Pomáhaj ďalej žiť. Výstava potrvá do 3.marca.

* * * * *

Veľvyslanci v Malackách a Skalici

24. 1. 1995 sa uskutočnila na Záhorí pracovná návšteva rakúskeho veľvyslanca na Slovensku Dr. Maximiliana Pammera a veľvyslanca SR v Rakúsku prof. Jozefa Klimku. Táto návšteva by sa mala stať akýmsi impulzom dynamickejšieho rozvoja regionálnej spolupráce dvoch susedných regiónov, z rakúskej strany Dolného Rakúska a zo slovenskej Záhoria.

* * * * * * * * * * * * * *

V Záhorskej galérii

19. januára 1995 sa v Záhorskej galérii v Senici uskutočnila vernisáž výstavy fotografií a literárny večer s rakúskym umeleckým fotografom a básnikom prof. Petrom Paulom Wiplingerom.

* * * * *

17. februára 1995 bola v Záhorskej galérii otvorená výstava obrazov a kresieb Jána Bergera, ktorá potrvá do 26.3. 1995.

Správy

Ohlasy

Ďakujem za zaslanie časopisu Záhorie 5/1994. Verím, že v roku 1995 Záhorie bude ďalej vychádzať s takým hodnotným a zaujímavým obsahom.

Srdečný pozdrav

PhDr. Ľudmila Kraskovská,CSc., Bratislava

* * * * * * * * * * * *

Pre zvýšenie popularity časopisu Záhorie možno by prispela čitateľská súťaž. Určite by priniesla poznatky o tom, koľko čitateľov je ochotných komunikovať s redakciou touto formou. Posielam otázky a pre prvých troch /vyžrebovaných/ posielam knižné odmeny.
S pozdravom a želaním veľa úspechov v odhaľovaní slávnej minulosti tohto regiónu a práci pre jeho prosperujúcu prítomnosť a budúcnosť.

Mgr. Ľudovít Košík, Skalica

* * * * * * * * * * * *

Dlhý čas čítam Váš časopis a vždy sa naň teším. Konečne sa mi podarilo dostať Vašu prihlášku a tak si ho objednávam. Želám Vám veľa úspechov a šťastia.

Dr. Gabriela Škorvanková, Bratislava

* * * * * * * * * * * *

Vo Vašom časopise pozorujem, že sa objavujú stále nové veci a približujete nám, aké je naše Záhorie bohaté aj na národne uvedomelé osobnosti. Verím, že môžeme byť hrdí. Vašej redakcii prajem veľa pracovných a osobných úspechov.

Alexander Šenšel, Žilina

Ohlasy

Redakcia ďakuje touto cestou za významnú pomoc pri realizácii vlastivedného časopisu Záhorie firme ADOX - ADUT a.s. v Skalici.

PREDSTAVUJEME SA VÁM

VLADIMÍR PETROVIČ

Pri príprave rozhovoru s biskupom západného dištriktu ev. cirkvi a.v. Ivanom Osuským

Dátum narodenia: 19. jún 1963 v znamení Blížencov
Miesto narodenia: Skalica
Ukončené štúdium: Filozofická fakulta UK odbor Archívnictvo - História (1986-1991)
Učitelia: Prof. Jozef Novák, prof. Matúš Kučera, doc. Darina Lehotská, doc. Leon Sokolovský a ďalší
Zamestnanie: historik v Záhorskom múzeu v Skalici
Špecializácia a záujem: stredovek a 20. storočie
Rozpracované témy: vývoj cestnej siete na Záhorí; politicko-správny vývoj a fortifikačný systém na Záhorí do konca 15. storočia; rok 1918 na Záhorí, ...
Stav: ženatý
Koníčky: práca, rodina, šport
Obľúbené miesto: medzi priateľmi
Vzťah k regiónu Záhorie: osobný
Cieľ: prispieť svojou prácou k odhaľovaniu bielych miest na "mape" národnej a regionálnej histórie

Oznam redakcie

Vzhľadom k tomu, že sme až po vydaní prvých dvoch čísiel ročníka 1994 zabezpečili zľavnené poštovné, oznamujeme Vám, že z účtovných dôvodov vyrovnáme finančný rozdiel zaslaním 3 čísiel ročníka 1995 navyše. Jedná sa o predplatiteľov, ktorí uhradili predplatné na rok 1994 v sume 72 Sk.

Ďakujeme za porozumenie

Príspevky od sponzorov:

Obecný úrad Lopašov, Dr. Benešová, Příbram, Konštantín Palkovič, Bratislava, Dr. Eva Fordinálová, Skalica, Pavel Proksa, Holíč, Dr. Adrián Nečas, Skalica, Marián Náhlik, Koválovec.

Ďakujeme

záhorie 1

ROČNÍK IV. / 1995 cena 5 Sk